

**УМНИЦА-ХУБАВИЦА
РУМЪНСКА НАРОДНА
ПРИКАЗКА**

chitanka.info

Имало преди години един сиромаш човек. То сиромаси всякога е имало, ама като този — съвсем рядко: нищичко си нямал, горкият, само много деца, които едва изхранвал. Карал-варал човекът от село на село, от град на град прехрана да дири. Отишъл при един болярин. Помолил го да му отдели малко земя, да направи землянка, та да приюти челядта си, защото вече зимата хлопала на вратата. Боляринът излязъл разбран човек, съжалил го и му заделил земя на края на своя имот в съседство с един богат селянин.

Запретнал се сиромашът да копае. Изкопал доста дълбок трап — да бъде по-топло на децата.

Не щеш ли, през нощта една овца на съседа паднала в трапа и се утрепала. Заранта богатият като видял, че овцата му е умряла, вдигнал врява до бога, хванал бедняка за врата и го завел при болярина.

— Твоя милост — рекъл — от добро сърце даде на този непрокопсаник земя, редом с моята. А той изкопа дълбок трап, в който овцата ми падна и се уби. Отсъди справедливо и го накарай да ми плати добичето.

— Твоя милост! — продумал кротко сиромашът. — Това, що казва съседът, е чиста истина; изкопах трапа, землянка да сторя. Само че аз не съм бутнал овцата, за да му пакостя. Тя сама по овчия си ум е паднала в тъмното. Отсъди ни и съдът ти да бъде справедлив.

Замислил се големецът дълбоко — не може да каже кой е крив, кой е прав. Помислил, помислил, па рекъл:

— Вижте какво, ще ви задам три питанки. Който вярно отгатне, той ще е прав. Първата е: кое на тоя свят е най-тлъсто? Втората: кое е най-бързо? Третата: кое е най-хубаво? Вървете си сега и утре елате да ми кажете какво ви е родил умът! Ама да знаете, който не отговори вярно — двайсет и пет пръчки на голо ще му ударя.

Тръгнали си селяните за дома. Богатият се перчи, суче мустак и си думата: „Ама че лесни питанки — детска работа!“. Пък сиромашът обвесил нос, мисли и се чуди какво да отговори на болярина, че да отърве боя и да не плаща за глупавата овца. Върнал се дома жален-печален, въздиша.

Видяла го такъв умърлушен най-голямата му щерка, умница-хубавица. Попитала го каква нова беда му се е стоварила, че е толкова умислен.

— Ах, дъще — голяма беда! — отговорил ѝ той. — Сега хем бой ще ям, хем ще плащам за овцата. Бяхме със съседа на съд при болярина. Той ни зададе три такива питанки, че и най-учените люде едва ли ще отгатнат, камо ли аз, безкнижният. И рече: „Който не отговори вярно, двайсет и пет пръчки на голо ще му ударя“.

— А какви са тия питанки?

Бащата ѝ казал какви са. Замислила се сиромашката щерка, сетне рекла:

— Не тъжи, не се печали, иди спи, всичко ще се нареди!

На другия ден, когато бащата да тръгне за болярския дом, дъщерята му пришепнала какво да отговори.

Явили се двамата пред болярина. Изстъпил се богатият, изпъчил се и рекъл:

— Нека пръв аз да отговоря на твоите питанки, болярино светли. Аз съм ходил на училище три години — по-учен съм, по-умен от този простак.

— Харно! Кажи ти пръв: кое е най-тлъстото нещо на света?

— От моя шопар по-тлъст няма! Сланината на гърба му — цяла педя.

— Глупости брътвиш, селяко! — срязал го боляринът и се обърнал към сиромаша: — Е, а ти, чичо, какво ще кажеш?

— Аз пък мисля, че най-тлъстото нещо на света е нашата земя-кърмачка. Тя всички ни храни и гърдата ѝ нивга не пресъхва.

— Вярно отгатна! — възкликнал боляринът и попитал богатяша: — Ами кое е най-бързо?

— От моя кон-вихрогон по-бързо нещо няма на света. Като му отпусна юздите през полето, хвърчи, копитата му се не виждат — отговорил богатият.

— Още една глупост роди умът ти! — сгълчал го боляринът. — Ами ти, чичо, какво ще кажеш?

— Аз пък смятам, че по-бързо от човешката мисъл няма. Колкото и бърже да препуска неговият кон-вихрогон, дордето стигне до реката, моята мисъл ще го превари.

— Отгатна! Хайде сега, богатяшо, кажи, кое е най-доброто на тоя свят?

— Няма по-добро на света от твоя съд! — подмазнил се богатият.

— Аз пък мисля, че няма по-добро на света от правдата — рекъл сиромашът.

— Ти, чичо, отговори вярно и на трите ми питанки и печелиш делото. А ти, богаташо, спечели боя — рекъл боляринът и се провикнал: — Хей, момци, свалете му гащите и му отбрийте двайсет и пет пръчки на голия задник, та да му дойде умът в главата.

Слугите грабнали глупавия и горделив селянин. Дордето те на двора броели ударите, боляринът заразитвал сиромаша:

— Каж ми правичката, кой те научи да отговаряш тъй разумно?

Хъката-мъкката, признал си накрай сиромашът, че щерка му е дала тоя ум. Подивил се господарят на досетливостта на бедната мома. Заповядал на бащата да му я прати на другия ден да я види.

— Ала да дойде — рекъл — нито гола, нито облечена, нито пеша, нито да се вози, нито по път, нито без път!

Върнал се сиромашът в землянката, клати глава и пъшка. Разправил на щерка си какво е заповядал боляринът.

Тя го утешила:

— Не тъжи, не се печали, иди спи, всичко ще се нареди!

На другия ден момата се съблякла, метнала отгоре си една рибарска мрежа, яхнала козела и се отправила за болярския дом. Козелът не бил висок, нито кой знае колко як, та нозете на момата стигали до земята и от време на време тя стъпвала — да му е по-леко на животното. Не може да се каже нито че язди, нито че пеша ходи! И не може да се каже също, че върви по пътя, защото, знае се, козелът не обича правия път — ту ще се отбие на една страна, да си гризне някоя шубрачка, ту ще мине на другата страна, да си зобне тревица. И била момата покрита с мрежата — нито можеш да кажеш гола ли е, облечена ли е.

Така пристигнала тя в двора на господаря. Боляринът като я съзрял от горе, от чардака, много се почудил на острия ум на момата. Пък като слезнал долу и отблизо видял, че колкото е умна, толкова е и хубава, много я харесал и решил да се ожени за нея.

Приготвили всичко за сватбата. Преди венчавката й рекъл:

— Взимам те за жена, защото си умна и разумна. Ала не се смятай за по-умна от мене и да не си посмяла на своя глава да съдиш народа ми и да оправяш людските спорове!

Момата се съгласила и обещала да не се меси в неговите работи.

Минало, що се минало, един ден, когато боляринът не бил дома си, се явили двама селяни на съд. Посрещнала ги болярката. Те почнали да ѝ се жалват, помолили я, щом го няма мъжа ѝ, тя да ги оправя.

Единият селянин разправил:

— Трябваше да отида с талигата някъде по работа. Снощи, като се стяхах за път, счупи ми се едното колело. Как да карам талигата на три колела? Помолих този мой съсед да ми заеме едно колело и той ми даде. Оправих талигата и вързах за нея кобилата — да ми бъде всичко наред, че на ранина да вървя. Отивам тая заран, гледам, до талигата едно конче. През нощта кобилата ми се ожребила...

Тук другият селянин го прекъснал:

— Не му вярвай, светла болярко! Не кобилата му, а моето колело роди кончето и той трябва да ми го даде.

Болярката ги слушала и си мълчала. Като разбрали селяните, че тя не ще да разреши спора им, попитали я:

— А къде е господарят?

— На реката — отговорила тя. — Вчера остави на брега чувал с царевица, та отиде да види да не би жабите да са я изяли, защото нощем те излизат на суша.

Погледнали се селяните, посръгали се, па я попитали:

— Мигар жабите ядат царевица?

— Не зная дали жабите ядат царевица, ама зная, че колело не може да роди конче — отвърнала болярката.

Тръгнали си селяните за дома. По пътя проумели думите на господарката, подивили се на нейната мъдрост и се сдобрили.

Дошъл си боляринът. Попитал жена си:

— Случи ли се нещо, докато ме нямаше?

Тя му разправила за спора на двамата селяни. Казала му всичко, както си било, без нещо да премълчи или преиначи.

Ядосал се боляринът:

— Ти не сдържа обещанието, което ми даде преди сватбата и съдиш людете ми вместо мен. Такава жена не искам дома си! Върни се в бащината си земянка!

— Както кажеш, тъй ще бъде, мъжо. Само искам да ти река, че думата си аз не съм погазила — людете не съм съдила и отсъждала.

Казах на селяните къде е отишъл стопанинът ми — заоправдавала се болярката.

— Не, повече не искам да те слушам! Забери си онова, що ти е най-мило тук, и си върви! — отсякъл боляринът.

— Харно! Силом в къщата ти няма да остана. Ала позволи на раздяла да наредя една празнична трапеза, да не ме запомниш с лошо — помолила жената.

Боляринът обичал доброто хапване и пийване — съгласил се. Запретнала се болярката, разточила баница, изпекла прасенце, наточила винце, наслагала разни студени и топли, солени и сладки яденета, като за най-личен празник.

Седнали мъжът и жената на прощална вечеря. На болярина всичко много му се услаждало: ял и от това, и от онова, и всеки залък прокарвал с вино. А тя все му наливала и го подканяла:

— Хапни си, пийни си — с добро да ме запомниш!

Напил се боляринът яката и заспал мъртвешки — топ не може да го събуди. Тогава болярката го метнала на гърба си, отнесла го в землянката.

На заранта боляринът се събудил със замъглена от виното глава. Огледал се, не може да разбере къде е. Попитал:

— Къде съм?

— В бащината ми землянка — отговорила жена му.

— Че как дойдох тук?

— Аз те донесох. Нали вчера ми позволи да взема от дома ти онова, което ми е най-мило? Е, най-мил ми е моят мъж и аз си го взех.

Разбрал боляринът за сетен път колко е умна жена му и рекъл:

— Хайде, жено, да се върнем дома и да си живеем мирно, сговорно. Такова съкровище като тебе няма друго по света — шантав ще бъда да го изтърва.

Те се върнали дома, а аз на харен кон се понесох, тая приказка ви донесох.

ЗАСЛУГИ

Имате удоволствието да четете тази книга благодарение на *Моята библиотека* и нейните всеотдайни помощници.

МОЯТА БИБЛИОТЕКА

<http://chitanka.info>

Вие също можете да помогнете за обогатяването на *Моята библиотека*. Посетете **работното ателие**, за да научите повече.